A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2024. november 14.*

„Előzetes döntéshozatal – Jogszabályok közelítése – Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolása – 2001/29/EK irányelv – 2. cikk – Többszörözési jog – Az 5. cikk (2) bekezdésének a) és b) pontja – Kivételek és korlátozások – Méltányos díjazás – Közvetlen hatály – Az állam által a méltányos díjazás beszedésével és felosztásával megbízott szerv – Túlságosan széles hatáskörök”

A C-230/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (a vállalkozási ügyek genti bíróságának genti részlege, Belgium) a Bírósághoz 2023. április 13-án érkezett, 2023. február 16-i határozatával terjesztett elő

a **Reprobel CV**

és

a **Copaco Belgium NV**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: T. von Danwitz a Bíróság elnökhelyettese, az első tanács elnökeként eljárva, A. Arabadjiev és I. Ziemele (előadó) bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: A. Lamote tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. március 6-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Reprobel CV képviseletében A. Lambert és J.-F. Puyraimond advocaten,

– a Copaco Belgium NV képviseletében T. van Innis advocaat,

* Az eljárás nyelve: holland.

– a belga kormány képviseletében P. Cottin és C. Pochet, meghatalmazotti minőségben, segítőik: S. Depré, G. Ryelandt és J. Van Vyve avocats,

– a francia kormány képviseletében E. Timmermans, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében F. Ronkes Agerbeek, J. Samnadda és P. J. O. Van Nuffel, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. június 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.; helyesbítések: HL 2008. L 314., 16. o.; HL 2014. L 10., 32. o.) 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Reprobel CV, egy szerzői és kiadói jogokat kezelő közös jogkezelő szervezet, amelyet a belga állam a szerzőket és kiadókat a reprográfiai tevékenységek címén megillető méltányos díjazás beszedésével és felosztásával bízott meg, és a Copaco Belgium NV (a továbbiakban: Copaco) nevű részvénytársaság között annak tárgyában folyó peres eljárás keretében terjesztették elő, hogy ez utóbbi megtagadta az e díjazás címén állítólagosan járó összegek Reprobel részére történő megfizetését.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2001/29 irányelv (31), (35) és (38) preambulumbekezdése kimondja:

„(31) Megfelelő egyensúlyt kell biztosítani a jogosultak különböző csoportjainak, valamint a jogosultak és a védelemben részesülő művek és teljesítmények felhasználói csoportjainak [helyesen: a védelem alatt álló teljesítmények felhasználóinak] jogai és érdekei között. […]

[…]

(35) A kivételek vagy korlátozások egyes eseteiben a jogosultaknak méltányos díjazás jár, hogy ezáltal a védelemben részesülő műveik és egyéb teljesítményeik felhasználása ellenében megfelelő ellentételezésben részesüljenek. E méltányos díjazás formájának, részletszabályainak és lehetséges mértékének megállapításánál figyelembe kell venni minden egyes eset sajátos körülményeit. A körülmények értékelésénél alkalmazható szempont lehet a jogosultaknál az érintett cselekmény miatt felmerülő esetleges kár mértéke. Amennyiben a jogosultak már valamilyen formában – például egy felhasználási díj részeként – díjazásban részesültek, külön vagy további díjazás őket nem illetheti meg. A méltányos díjazás mértékének megállapításakor teljes egészében figyelembe kell venni az

ezen irányelv szerinti műszaki intézkedések alkalmazásának mértékét. Olyan helyzetekben, amikor a jogosultat ért hátrány csak minimális lenne, díjfizetési kötelezettség nem keletkezhet [helyesen: Olyan helyzetekben, amikor a jogosultat ért hátrány csak minimális lenne, előírható, hogy ne keletkezzen díjfizetési kötelezettség.].

[…]

(38) A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy méltányos díjazás biztosítása fejében a hang-, kép- és audiovizuális anyagok magáncélú többszörözésének egyes fajtái tekintetében a többszörözés joga alól kivételt, illetve korlátozást állapítsanak meg. Ide tartozhat a jogosultakat ért hátrányok ellentételezése érdekében alkalmazott díjazási rendszer bevezetése, illetve fenntartása is. […]”

4 Ezen irányelvnek „A többszörözési jog” című 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát:

a) a szerzők számára műveik tekintetében;

b) az előadóművészek számára előadásaik rögzítése tekintetében;

c) a hangfelvétel-előállítók számára hangfelvételeik tekintetében;

d) a filmek első rögzítése előállítói számára filmjeik eredeti és többszörözött példányai tekintetében;

e) a műsorsugárzó számára műsoraik rögzítése tekintetében függetlenül attól, hogy a műsor közvetítése vezeték útján vagy vezeték nélkül történik, ideértve a kábelen keresztül vagy műhold útján történő közvetítést is.”

5 Az említett irányelv „Kivételek és korlátozások” című 5. cikke, a (2) bekezdésében ekként rendelkezik:

„A tagállamok a 2. cikkben szabályozott többszörözési jog alól kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg a következő esetekben:

a) papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással végzett többszörözés tekintetében – a kották kivételével –, feltéve hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesülnek;

b) bármely hordozóra természetes személy által magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló többszörözés tekintetében, feltéve, hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesülnek, amelynek meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy az érintett művel vagy más védelem alatt álló teljesítménnyel kapcsolatban alkalmaztak-e a 6. cikkben meghatározott műszaki intézkedést;

[…]”

A belga jog

6 Az 1994. június 30-i wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (a szerzői jogról és a szomszédos jogokról szóló törvény; *Belgisch Staatsblad*, 1994. július 27., 19297. o.) alapügyre alkalmazandó változatának (a továbbiakban: LDA) 59. cikke a következőképpen rendelkezett:

„A grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek szerzői vagy kiadói azok többszörözése után díjazásra jogosultak, beleértve a 22. cikk (1) bekezdésének 4°. és 4a.°pontjában […] foglalt feltételek szerinti többszörözést is.

A díjazást a védett művek többszörözésére alkalmas készülékek gyártója, importőre vagy Közösségen belüli vevője fizeti, e készülékeknek az államterületen történő forgalomba hozatalakor.”

7 Az LDA 60. cikke előírta:

„Ezenkívül a készült másolatok számától függően meghatározott arányos díjazást kell fizetnie a műveket másoló természetes vagy jogi személyeknek, vagy helyettük azon személyeknek, akik visszterhesen vagy ingyenesen többszöröző berendezést bocsátanak mások rendelkezésére.”

8 Az LDA 60a. cikkének szövege a következő volt:

„A Király által e fejezet alapján kijelölt jogkezelő társaság a 78. cikkel összhangban beszerezheti a feladatai ellátásához szükséges információkat:

– az 1993. december 27-i törvénnyel felváltott, a vámokról és jövedéki adókról szóló, 1977. július 18-i általános törvény 320. cikke szerinti vám- és jövedékiadó-igazgatási szervektől;

– az 1969. július 3-i héatörvénykönyv 93a. cikke szerinti [hozzáadottérték-adó (héa)]-igazgatási szervektől;

– valamint a Banque-carrefour de la sécurité sociale létrehozásáról és szervezetéről szóló, 1990. január 15-i törvénynek megfelelően a nemzeti társadalombiztosítási hivataltól.

E törvény 78. cikkének sérelme nélkül, a kijelölt jogkezelő társaság kérelemre információt közölhet a vám- és héaigazgatási szervekkel. E törvény 78. cikkének sérelme nélkül a kijelölt jogkezelő társaság információkat cserélhet:

– a Contrôle et Médiation du [service public fédéral (SPF)] Économie szolgálatával;

– viszonossági alapon a külföldön hasonló tevékenységet végző jogkezelő társaságokkal.”

9 Az LDA 61. cikke értelmében:

„A kormányülésen megtárgyalt rendelettel a Király állapítja meg az 59. és 60. cikkben hivatkozott díjak összegét. A 60. cikkben említett díjazás az érintett ágazatoktól függően változhat.

A Király állapítja meg e díjak beszedésének, felosztásának és ellenőrzésének részletes szabályait, valamint az esetlegesen fizetendő összegeket.

A nemzetközi egyezményekre is figyelemmel, az 59. és 60. cikkben előírt díjakat egyenlő részben kell felosztani a szerzők és a kiadók között.

Az általa megállapított [feltételek és részletes szabályok] szerint a Király megbíz azzal egy, a jogkezelő társaságok egészét képviselő társaságot, hogy gondoskodjon a díjazás beszedéséről és felosztásáról.”

10 Az LDA 59. és 60. cikkében említett átalánydíjak és arányos díjak összegét az 1997. október 30-i Koniinklijk besluit betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didatisch gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (a grafikai vagy hasonló adathordozón rögzített művek magáncélú vagy oktatási célú többszörözéséért a szerzőknek és kiadóknak fizetendő díjazásról szóló királyi rendelet *[Belgisch Staatsblad*, 1997. november 7., 29874. o.]) határozta meg.

11 E királyi rendelet 7. cikke előírta:

„1. § A díjfizetésre kötelezettek a tárgyhónapot követő húsz napon belül minden hónapban nyilatkozatot nyújtanak be a jogkezelő társasághoz.

2. § Az 1. §-ban említett nyilatkozatban fel kell tüntetni egyrészt azokat az adatokat, amelyek lehetővé teszik a díjfizetésre kötelezett azonosítását, másrészt pedig azokat a számokat és jellemzőket, amelyek a nyilatkozat által lefedett időszak során belföldön forgalomba hozott készülékek átalánydíjai összegének meghatározásához szükségesek.

[…]”

12 Az 1997. október 15-i Koninklijk besluit tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd (a grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek többszörözése címén járó díjazás beszedésével és elosztásával megbízott szervezet meghatározásáról szóló királyi rendelet; *Belgisch Staatsblad*, 1997. november 7., 29873. o.) 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A »Reprobel« nevű korlátolt felelősségű szövetkezeti formában működő polgári jogi társaság […] feladata gondoskodni az [LDA] 59–61. cikkében említett díjak beszedéséről és felosztásáról.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 A Copaco – vállalkozásoknak és fogyasztóknak szánt informatikai termékek forgalmazójaként – olyan, többszörözésre alkalmas készülékeket is forgalmaz, mint például fénymásolók és szkennerek. Emiatt 2016 végéig köteles lett volna a Reprobel részére megfizetni a szerzői vagy szomszédos jogi védelem alatt álló művek többszörözéséért az átalánydíjakat (a továbbiakban: méltányos díjazás címén járó díjak).

14 A Copaco azonban, mivel úgy vélte, hogy a 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítéletében (C-572/13, EU:C:2015:750) a Bíróság azt állapította meg, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjával ellentétes a méltányos díjazásra vonatkozó belga szabályozás által előírt díjazási rendszer „átalány” része, felfüggesztette a Reprobel által e díjazásra vonatkozóan kiállított számlák kifizetését a 2015 novemberétől 2017 januárjáig tartó időszak tekintetében, e rendelkezések közvetlen hatályára hivatkozva, jelezve, hogy e fizetés felfüggesztését mindaddig fenntartja, amíg e szabályozás rendelkezései nem kerülnek összhangba a 2001/29 irányelv rendelkezéseivel.

15 2017 márciusában hatályba lépett a méltányos díjazás címén járó díjak új rendszere.

16 2020. december 16-án a Reprobel keresetet indított a Copacóval szemben az ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Dendermonde (vállalkozási ügyek genti bírósága, termondei részleg, Belgium) előtt, amely bíróság 2022. március 4-i közbenső ítéletében az ügyet illetékességi okok miatt az ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (vállalkozási ügyek genti bírósága, genti részleg, Belgium) elé utalta, amely a kérdést előterjesztő bíróság.

17 Ez utóbbi bíróság rámutat, hogy a 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítéletből (C-572/13, EU:C:2015:750) az következik, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy tárgyát képező, méltányos díjazásra vonatkozó belga rendszer által előírt részletes szabályok – legalábbis részben – ellentétesek voltak a 2001/29 irányelvvel, mivel az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában előírt méltányos díjazás nem került visszatükrözésre ebben a rendszerben, amely 2016. december 29-ig átalánydíjak alkalmazását írta elő, anélkül hogy a többszörözésre alkalmas készülékek tényleges használatával objektív mennyiségi korrelációt mutatott volna, és így e díjak meghaladhatták a pusztán ellentételezést szolgáló jellegüket.

18 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítéletben (C-572/13, EU:C:2015:750) a Bíróság azokat a kivételeket, illetve korlátozásokat értelmezte, amelyeket valamely tagállam a nemzeti jogszabályaiban a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja alapján előírhat, és amelyek nem kerültek be a méltányos díjazás címén járó díjak 2016. december 29-ig hatályos belga rendszerébe. Szerinte a Bíróság többek között kimondta, hogy e rendszer nem felelt meg e rendelkezéseknek. E tekintetben szerinte a Bíróság rámutatott arra, hogy az említett szabályozás az átalánydíj összegét kizárólag a szóban forgó fénymásolókkal készíthető percenkénti másolatok számától teszi függővé, amelyet – legalábbis részben – a jogellenes többszörözések által az érintett szerzőknek okozott hátrány függvényében ír elő, függetlenül attól, hogy a díjazást részben a szerzőktől eltérő személyeknek juttatja-e, hogy a díjak megfizetését olyan személyektől követelték meg, akik azonosítható felhasználók részére bocsátanak rendelkezésre fénymásolókat, és olyan rendszert írt elő, amely a díjak kedvezményezettjeinek túlkompenzációjához vezethetett, azáltal, hogy egyszerre írt elő átalánydíjat és arányos díjazást, visszatérítési mechanizmusok nélkül.

19 A kérdést előterjesztő bíróság ezenfelül rámutat, hogy amikor az irányelvvel összhangban álló értelmezés nem lehetséges, a nemzeti rendelkezések alkalmazását háttérbe kell szorítani a szóban forgó irányelv rendelkezéseihez képest. Az előtte folyamatban lévő peres eljárás felei azonban nem értenek egyet azon feltételeket illetően, amelyeknek e célból teljesülniük kell.

20 A Copaco szerint a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontjának közvetlen hatálya van, és arra hivatkozni lehet a Reprobellel szemben, amelyet az állam által rábízott, a méltányos díjazásért járó díjak beszedésével és felosztásával kapcsolatos feladat miatt állami szervnek kell tekinteni.

21 Ezzel szemben a Reprobel vitatja a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontjának feltétlen, világos és pontos jellegét, mivel a tagállamok saját belátásuk szerint írhatják elő az e rendelkezésben említett kivételeket és korlátozásokat, és e tagállamok feladata az ezen irányelv 5. cikkének (2) bekezdésében foglalt díjazás méltányos jellegének meghatározása.

22 A Reprobel ezenkívül úgy véli, hogy a 2001/29 irányelvre vele szemben nem lehet hivatkozni, mivel ő egy magánjogi társulás.

23 E körülmények között határozott úgy az ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (a vállalkozási ügyek genti bíróságának genti részlege), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Olyan szervezetnek minősül-e a Reprobelhez hasonló szervezet annyiban, amennyiben azt az állam királyi megbízás útján az állam által meghatározott, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja értelmében vett méltányos díjazás beszedésével és felosztásával bízta meg, és felette az állam gyakorolja a felügyeletet, amellyel szemben valamely magánszemély a védekezése érdekében hivatkozhat az e szervezet által az adott magánszeméllyel szemben hivatkozott nemzeti rendelkezés uniós joggal való összeegyeztethetetlenségére?

2) Jelentőséggel bír-e ezen kérdés megválaszolása szempontjából, hogy az állam által e szervezet felett gyakorolt felügyelet többek között a következőket foglalja magában:

– e szervezet kötelezettsége arra, hogy a többszörözés címén járó díjak beszedéséhez és elosztásához egyaránt szükséges, a díjfizetésre kötelezettekhez intézett információkéréseinek másolatait minden esetben megküldje a hatáskörrel rendelkező miniszternek, hogy ez utóbbi folyamatosan tájékoztatva legyen arról, hogy a szervezet milyen módon gyakorolja felügyeleti jogát, és eldönthesse, hogy indokolt-e az információkérések tartalmát, számát és gyakoriságát miniszteri rendeletben oly módon meghatározni, hogy azok a lehető legkisebb mértékben akadályozzák az információkérések címzettjeinek tevékenységét;

– a szervezet kötelezettsége arra, hogy a miniszter megbízottját felkérje arra, hogy a többszörözés címén járó arányos díjak beszedéséhez szükséges információkérést küldje meg a díjfizetésre kötelezetteknek, a kereskedőknek – függetlenül attól, hogy nagy- vagy kiskereskedőről van-e szó –, a lízingtársaságoknak vagy a készülék-karbantartással foglalkozó vállalkozásoknak, ha a díjfizetésre kötelezett nem működött együtt a beszedésben, aminek keretében a szervezet arra is köteles, hogy ezen információkérés másolatát megküldje a hatáskörrel rendelkező miniszternek, hogy ez utóbbi oly módon határozhassa meg az információkérések tartalmát, számát és gyakoriságát, hogy azok a lehető legkisebb mértékben akadályozzák az információkérések címzettjeinek tevékenységét;

– a szervezet kötelezettsége arra, hogy jóváhagyás céljából a hatáskörrel rendelkező miniszter elé terjessze a többszörözés címén járó díjak elosztására vonatkozó szabályokat és azok általa történő minden módosítását;

– a szervezet kötelezettsége arra, hogy jóváhagyás céljából a hatáskörrel rendelkező miniszter elé terjessze az általa összeállított bejelentési formanyomtatványt, amely nem adható ki jóváhagyás nélkül?

3) Az is jelentőséggel bír-e a kérdés megválaszolása szempontjából, hogy a szervezet a következő hatáskörökkel rendelkezik:

– hatáskör arra, hogy a reprográfia címén járó díjak beszedéséhez szükséges minden információt bekérjen minden díjfizetésre kötelezettől, hozzájárulás fizetésre kötelezettől, kereskedőtől – függetlenül attól, hogy nagy- vagy kiskereskedőről van e szó –, lízingtársaságtól vagy készülék-karbantartással foglalkozó vállalkozástól; e tekintetben

minden információkérésnek minden esetben tartalmaznia kell az előírt határidő be nem tartása, illetve hiányos vagy hamis információk szolgáltatása esetén kiszabandó büntetőjogi szankciókra vonatkozó tájékoztatást;

– hatáskör arra, hogy minden díjfizetésre kötelezettet a reprográfia címén járó díjak felosztásához szükséges, a többszörözött művekre vonatkozó valamennyi információ megadására kötelezzen;

– hatáskör arra, hogy a megbízásának teljesítéséhez szükséges valamennyi információt beszerezze a vám- és jövedékiadó-igazgatási szervektől, a hozzáadottértékadó-igazgatási szervektől és a nemzeti társadalombiztosítási intézettől?

4) Közvetlen hatállyal rendelkezik-e a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja?

5) Köteles-e a nemzeti bíróság valamely magánszemély kérelmére mellőzni valamely nemzeti rendelkezés alkalmazását, ha ez az állam által előírt rendelkezés nem egyeztethető össze a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjával, különösen mert az említett cikkel összeegyeztethetetlen rendelkezés díjfizetésre kötelezi az adott magánszemélyt?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első, a második és a harmadik kérdésről

24 Első, második és harmadik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a valamely tagállam által e rendelkezések alapján megállapított méltányos díjazásért járó díjak beszedésével és felosztásával megbízott szervezettel szemben hivatkozhat-e magánszemély a nemzeti bíróság előtt arra, hogy az e díjakat előíró nemzeti szabályozás ellentétes az uniós joggal, amennyiben az ilyen szervezet közérdekű feladatot lát el, e tagállam felügyelete alatt áll, és e feladat ellátása érdekében a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörökkel rendelkezik.

25 Elöljáróban meg kell állapítani, hogy az alapügyben alkalmazandó, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban bemutatott nemzeti jogi háttérből kitűnik, hogy a Reprobel jogi formája olyan szövetkezeti formában működő magánjogi társaság, amelynek szervezetében a belga állam nem képviselteti magát.

26 Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a magánszemélyek nemcsak a tagállamokkal és azok szigorú értelemben vett szerveivel szemben hivatkozhatnak közvetlenül valamely irányelv feltétlen és kellően pontos rendelkezéseire, hanem többek között olyan szervezetekkel szemben is, amelyek valamely hatóság felügyelete vagy ellenőrzése alatt állnak, közérdekű feladatot látnak el, és a magánszemélyek közötti jogviszonyokban alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörökkel rendelkeznek. Az ilyen szervezetek vagy szervek különböznek a magánszemélyektől és az állammal azonos megítélés alá esnek, vagy azért, mert a tág értelemben vett állam részét képező közjogi jogi személyek, vagy valamely hatóság vagy az állam felügyelete, illetve ellenőrzése alá tartoznak, vagy egy ilyen hatóság közfeladat ellátásával bízta meg őket és e célból az említett többletjogosultságokkal ruházta fel őket (lásd ebben az értelemben: 1990. július 12-i Foster és társai ítélet, C-188/89, EU:C:1990:313, 20. pont; 2017. október 10-i Farrell ítélet, C-413/15, EU:C:2017:745, 33. és 34. pont).

27 A Bíróság e tekintetben pontosította, hogy azon feltételek, miszerint az érintett szervezetnek az állam felügyelete vagy ellenőrzése alá kell tartoznia, illetve a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokból következőkhöz képest többletjogosultságokkal kell rendelkeznie, nem lehetnek kumulatív jellegűek (2017. október 10-i Farrell ítélet, C-413/15, EU:C:2017:745, 28. pont).

28 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy a Reprobel nem közjogi szervezet, és a belga állam ellenőrzést sem gyakorol felette. Ezért meg kell vizsgálni, hogy a Reprobel közfeladatot lát-e el, és e célból a magánszemélyek közötti viszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest nem rendelkezik-e túlságosan széles hatáskörökkel.

29 Először is, a jelen ítélet 26. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, ami a közérdekű feladat ellátásával kapcsolatos feltételt illeti, a társaságot a grafikai vagy hasonló adathordozón rögzített művek többszörözött példányai után fizetendő díj beszedésére és felosztására felhatalmazó 1997. október 15-i királyi rendelet a Reprobelt bízta meg a méltányos díjazás címén járó azon díjak beszedésével és felosztásával, amelyeket az LDA 59–61. cikke ír elő.

30 A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja alapján ugyanis a tagállamoknak jogukban áll, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja értelmében bevezessék jogrendjeikbe az e rendelkezésekben említett, többszörözési jog alóli kivételeket, és egyúttal kötelesek arra, hogy e címen a méltányos díjazásról, valamint az annak finanszírozására szolgáló rendszerről rendelkezzenek (lásd ebben az értelemben: 2023. november 23-i Seven.One Entertainment Group ítélet, C-260/22, EU:C:2023:900, 23. pont).

31 Egyébként, ami a méltányos díjazás formáját, módjait és mértékét illeti, a Bíróság már megállapította, hogy e díjazásnak, valamint ennélfogva az annak alapját képező rendszernek és e díjazás mértékének a jogosultaknak a magáncélú másolatok készítésével okozott hátrányhoz kell kötődnie (a 2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 28. pont, és a 2022. március 24-i Austro-Mechana ítélet, C-433/20, EU:C:2022:217, 49. pont).

32 Ezenkívül a Bíróság korábban már állást foglalt a méltányos díjazás címén járó díjak beszedésének és felosztásának a belga szabályozás által előírt módjairól. Egyrészt úgy ítélte meg, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában említett méltányos díjazás a bármely hordozóra bármilyen módszerrel végzett többszörözésekre vonatkozik, azaz azt az ilyen többszörözéseket lehetővé tévő, illetve azokat tartalmazó készülékek, adathordozók vagy szolgáltatások valamennyi felhasználója viseli, azzal, hogy e felhasználók adott esetben az e rendelkezésben említett kivételek hatálya alá tartozhatnak (lásd ebben az értelemben: 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítélet, C-572/13, EU:C:2015:750, 30–34. pont).

33 Másrészt a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a méltányos díjazás főszabály szerint a ténylegesen elvégzett többszörözések miatt elszenvedett hátrány ellentételezésére szolgál, továbbá, hogy főszabály szerint a többszörözéshez fűződő hátrány kiegyenlítése az e többszörözést végző személyekre hárul, a jogosult részére később átutalásra kerülő díjazás finanszírozásával. Figyelemmel a felhasználók beazonosításának gyakorlati nehézségeire, a tagállamok bevezethetnek olyan rendszert is, amelyben e díjazás megfizetése azon személyekre hárul, akik a digitális többszörözésre alkalmas berendezésekkel, készülékekkel és adathordozókkal rendelkeznek, és akik e berendezéseket, készülékeket vagy adathordozókat a felhasználók

rendelkezésére bocsátják, vagy ez utóbbiak számára többszörözésre irányuló szolgáltatásokat nyújtanak, és a díj összegét a végső felhasználókra hárítják át (lásd ebben az értelemben: 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítélet, C-572/13, EU:C:2015:750, 69. és 70. pont).

34 Ebben az összefüggésben, amint arra a főtanácsnok a jelen ügyre vonatkozó indítványának 40. pontjában lényegében rámutatott, a többszörözési jog jogosultja számára ugyanis nagyon nehéz lenne e jog érvényesítése olyan cselekmények tekintetében, amelyeket a felhasználók magáncélból végeznek. Az e jog alóli, a 2001/29 irányelv 5. cikkének (2) bekezdésében említett kivételek bevezetése tehát biztosítja a jogosultak számára azt a jövedelmet, amelyet nagyon nehéz lenne közvetlenül a felhasználóktól megszerezni.

35 A belga szabályozás előírja, hogy a szerzői és szomszédos jogok jogosultjai – e kivételek címén – az elszenvedett hátrányért egy előre meghatározott, átalányként kiszámított részből és egy utólag meghatározott arányos díjból álló díjazásban részesülnek, amelyet az e kivételek hatálya alá tartozó, többszörözésre alkalmas készülékek és adathordozók vásárlóinak, illetve többszörözési szolgáltatások címzettjeinek egésze által megfizetett díjakból finanszíroznak. E díj beszedése és a méltányos díjazás jogosultak részére történő eljuttatása tehát a közérdekű feladatok körébe tartozik.

36 E tekintetben el kell vetni a francia kormány azon tézisét, amely szerint a Reprobel nem közérdekű feladatot lát el, hanem kizárólag a szerzői és szomszédos jogi jogosultak magánérdekében jár el. A méltányos díjazás címén járó díjak beszedésével és felosztásával megbízott szervezetre ruházott feladattal ugyanis a tagállam a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában előírt azon eredménykötelezettséget teljesíti, amely arra irányul, hogy e jogok jogosultjai számára biztosítsa a szóban forgó érdekek közötti igazságos egyensúly fenntartását célzó méltányos díjazás tényleges beszedését, ami mindenképpen közérdeknek minősül (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i Ametic ítélet, C-263/21, EU:C:2022:644, 69. pont).

37 Másodszor, ami egy olyan szervezet hatásköreinek értékelését illeti, mint amilyen a Reprobel, mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy e szervezet az egyetlen, amelyet az LDA 59–61. cikkében említett méltányos díjazás címén fizetendő díjak beszedésével és felosztásával megbíztak.

38 Ebben az összefüggésben, amint azt a főtanácsnok indítványának 45. pontjában lényegében hangsúlyozta, a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kiderül, hogy a Reprobelt a magánszemélyek közötti viszonyokban alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörökkel ruházták fel, többek között arra vonatkozóan, hogy a másolókészülékek és adathordozók gyártóitól és forgalmazóitól követelhesse a méltányos díjazás címén járó díjak megfizetését.

39 Egy olyan szervezet ugyanis, mint a Reprobel, amely felhatalmazással rendelkezik a méltányos díjazás címén járó díjak beszedésére, teljes joggal követelheti e díjazás megfizetését minden olyan személytől, aki a díjfizetésére kötelezett személyeknek a nemzeti szabályozás által absztrakt módon meghatározott köréhez tartozik.

40 E tekintetben nincs jelentősége annak, hogy – amint arra a Reprobel és a belga kormány hivatkozik – az említett díjazás összegét az államhatalom, és nem az említett szervezet határozza meg. A közérdekű feladatok ellátása ugyanis nem jelenti azt, hogy az e feladatokat ellátó szervezet maga határozná meg e feladatok összes aspektusát, vagy hogy az e tekintetben rendelkezésére álló

hatásköröknek diszkrecionálisaknak kellene lenniük. Végeredményben egy közérdekű feladattal megbízott szervezet tevékenységének államhatalom általi irányítása még inkább megerősíti, hogy e szervezet az állam nevében jár el, és az államhoz tartozó szervnek minősül.

41 Ráadásul, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a Reprobel számos különleges hatáskörrel rendelkezik, többek között az információkérés területén, annak érdekében, hogy el tudja látni a rábízott közérdekű feladatot.

42 Először is jogában áll mind a méltányos díjazás címén járó díj fizetésére kötelezettektől, mind pedig a másolásra alkalmas eszközök piacának más szereplőitől – például az ilyen eszközök karbantartásával foglalkozó vállalkozásoktól – büntetőjogi szankciók kilátásba helyezése mellett kérni, hogy közöljenek vele minden olyan információt, amely a díjfizetésre kötelezettek és az általuk fizetendő összegek meghatározásához szükséges. A magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest egy ilyen hatáskört is túlságosan szélesnek kell tekinteni.

43 Ebben az összefüggésben nem sokat számít az, hogy – amint arra a Reprobel és a belga kormány hivatkozik – a Reprobel nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy szankcionálja azokat a személyeket, akik nem tartják tiszteletben az információszolgáltatási kötelezettséget. E kötelezettség megsértése ugyanis az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő információk szerint büntetőjogi szankciókkal sújtható, amelyeket jellegüknél fogva kizárólag a bíróságok szabhatnak ki. Következésképpen e szankciók megléte már önmagában is a Reprobelre ruházott hatáskörök sajátos jellegéről tanúskodik.

44 Másodszor, a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kiderül, hogy a Reprobel kérheti a vám-, adó- és társadalombiztosítási hatóságoktól a feladatai ellátásához szükséges információkat. Egy ilyen felhatalmazás – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok fenntartása mellett – a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörnek minősül. Az olyan információk ugyanis, mint a másolóberendezések vagy adathordozók importjának volumene vagy az ilyen készülékek és adathordozók gyártóinak vagy forgalmazóinak üzleti forgalma, főszabály szerint nem közölhetők olyan személyekkel, akik nem rendelkeznek ilyen hatáskörrel.

45 A fenti megfontolásokra tekintettel az első, a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontját úgy kell értelmezni, hogy a valamely tagállam által e rendelkezések alapján megállapított méltányos díjazás beszedésével és felosztásával megbízott szervvel szemben magánszemély a nemzeti bíróság előtt hivatkozhat arra, hogy az e díjakat előíró nemzeti szabályozás ellentétes az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezéseivel, ha az ilyen szerv e közérdekű feladat ellátásához a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörökkel rendelkezik.

A negyedik és az ötödik kérdésről

46 Negyedik és ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy annak közvetlen hatálya van, és így e rendelkezés helyes átültetésének hiányában valamely magánszemély hivatkozhat rá annak érdekében, hogy megakadályozza az említett rendelkezés megsértésével kiszabott, méltányos díjazás címén járó díj megfizetésére őt kötelező nemzeti szabályok alkalmazását.

47 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy minden esetben, amikor valamely irányelv rendelkezései tartalmukat tekintve feltétel nélküliek és kellően pontosak, azokra a magánszemélyek a nemzeti bíróságok előtt az állammal szemben hivatkozhatnak, ha az elmulasztotta az irányelv határidőn belüli átültetését a nemzeti jogba, vagy azt helytelenül ültette át (2018. november 6-i Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften ítélet, C-684/16, EU:C:2018:874, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 E tekintetben a Bíróság pontosította, hogy valamely uniós jogi rendelkezés egyrészt akkor feltétlen, ha olyan kötelezettséget fogalmaz meg, amely nem tartalmaz feltételt, és nem függ – a végrehajtásában vagy hatályában – az Unió intézményeinek vagy a tagállamoknak semmilyen jogi aktusától, másrészt pedig akkor kellően pontos ahhoz, hogy egy jogalany hivatkozhasson rá, és a bíróság alkalmazhassa, ha egyértelműen fogalmaz meg valamely kötelezettséget (2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 18. pont).

49 A jelen esetben a Reprobel, valamint a belga és a francia kormány azzal érvel, hogy azon széles mérlegelési jogkör alapján, amellyel a tagállamok a méltányos díjazás 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt rendszerének kialakítása és finanszírozása tekintetében rendelkeznek, e rendelkezések nem kellően feltétel nélküliek és pontosak ahhoz, hogy a Bíróság fent hivatkozott ítélkezési gyakorlata alapján közvetlen hatályt lehessen nekik tulajdonítani.

50 Mindazonáltal a Bíróság korábban már kimondta, hogy még ha valamely irányelv bizonyos mérlegelési mozgásteret is biztosít a tagállamok számára a végrehajtási szabályok elfogadása során, ezen irányelv valamely rendelkezése tekinthető feltétlennek és pontosnak, ha egyértelműen megfogalmazott és pontosan meghatározott eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára, amely a benne foglalt szabály alkalmazása tekintetében semmilyen feltételtől nem függ (2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 19. pont).

51 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az elsőbbség elve értelmében az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság, amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, köteles e normák teljes érvényesülését biztosítani, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve minden olyan – akár utólagos – nemzeti jogszabály vagy gyakorlat alkalmazását, amely ellentétes valamely közvetlen hatállyal bíró uniós jogi rendelkezéssel, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie vagy várnia kellene e jogszabályok vagy gyakorlatok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítésére (2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 37. pont).

52 Ami azon kérdést illeti, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja feltétlen és kellően pontos-e, az e célból elvégzendő vizsgálatnak főként három szempontra kell kiterjednie, nevezetesen az e rendelkezés által biztosított védelem kedvezményezettjeinek meghatározására, e védelem tartalmára és az említett védelem kötelezettjének beazonosítására (lásd analógia útján: 2018. szeptember 6-i Hampshire ítélet, C-17/17, EU:C:2018:674, 56. pont).

53 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja a többszörözési jog alóli kivételek, illetve korlátozások alkalmazása mellett döntő tagállamok számára konkrét kötelezettségeket ír elő annak biztosítása érdekében, hogy a

jogosultak méltányos díjazásban részesüljenek (lásd ebben az értelemben: 2010. október 21-i Padawan ítélet, C-467/08, EU:C:2010:620, 36. pont; 2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 25. pont).

54 Kétségtelen, hogy a tagállamok nem kötelesek nemzeti jogukba bevezetni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt kivételeket (lásd ebben az értelemben: 2016. április 21-i Austro-Mechana ítélet, C-572/14, EU:C:2016:286, 18. pont; 2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Mindazonáltal, ha így járnak el, méltányos díjazás fizetését is elő kell írniuk az e kivételek alkalmazása miatt sérelmet szenvedő szerzők számára (lásd ebben az értelemben: 2010. október 21-i Padawan ítélet, C-467/08, EU:C:2010:620, 36. pont), és figyelembe kell venniük az e díjazás felépítésére és mértékére vonatkozó, az e rendelkezések értelmezéséből következő feltételeket.

55 E feltételek között szerepelnek a Bíróság által a 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítéletben (C-572/13, EU:C:2015:750) a méltányos díjazás számítási módjait illetően megállapított feltételek is. Ebben az ítéletben, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság hivatkozik, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy bár a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja meghagyja a tagállamok számára annak lehetőségét, hogy meghatározzák a méltányos díjazás finanszírozásának és beszedésének módjait, valamint e díjazás mértékét, az előzetesen meghatározott átalánydíjat egy utólagosan meghatározott arányos díjjal kombináló rendszernek összességében lehetővé kell tennie olyan méltányos díjazás címén fizetendő díj beszedését, amelynek összege lényegében megfelel a jogosultak által elszenvedett tényleges hátránynak. Ahhoz, hogy e feltétel teljesülhessen, az ilyen rendszernek olyan mechanizmusokat – többek között visszatérítést – kell tartalmaznia, amelyek célja a túlkompenzáció minden olyan helyzetének korrigálása, amely ellentétes lenne a 2001/29 irányelv (31) preambulumbekezdésében kimondott azon követelménnyel, amely szerint megfelelő egyensúlyt kell fenntartani a jogosultak és a védelem alatt álló teljesítmények felhasználói között, és így a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjával (lásd ebben az értelemben: 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítélet, C-572/13, EU:C:2015:750, 83–86. pont).

56 Ami különösen a 2001/29 irányelv azon rendelkezéseiből eredő jogok tartalmát illeti, amelyek közvetlen hatállyal rendelkezhetnek, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a magánszemélyeknek jogukban áll megtagadni a méltányos díjazás pénzügyi terhének viselését, ha azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjából következő elvek megsértésével szedik be (lásd ebben az értelemben: 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítélet, C-572/13, EU:C:2015:750, 85–87. pont; 2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 37., 54. és 55. pont). Így a Bíróság kifejezetten hangsúlyozta, hogy a méltányos díjazás rendszerében elő kell írni az ilyen díjazás finanszírozása céljából jogalap nélkül beszedett díjazás visszatérítéséhez való jogot.

57 A jelen ügyben, mivel az alapügy tárgyát képező nemzeti szabályozás összeegyeztethetetlen a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjával, amint az lényegében a 2015. november 12-i Hewlett-Packard Belgium ítéletből (C-572/13, EU:C:2015:750) következik, a kérdést előterjesztő bíróság, amely előtt egy magánszemély által az e szabályozás által megkövetelt méltányos díjazás megfizetésének felfüggesztése tárgyában peres eljárás van folyamatban, köteles biztosítani e rendelkezés teljes körű érvényesülését azáltal, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita elbírálása érdekében mellőzi az említett nemzeti szabályozás alkalmazását.

58 A fentiekre figyelemmel a negyedik és az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját úgy kell értelmezni, hogy annak közvetlen hatálya van, és így e rendelkezés helyes átültetésének hiányában valamely magánszemély hivatkozhat rá annak érdekében, hogy megakadályozza az említett rendelkezés megsértésével kiszabott, méltányos díjazás címén járó díj megfizetésére őt kötelező nemzeti szabályok alkalmazását.

A költségekről

59 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a valamely tagállam által e rendelkezések alapján megállapított méltányos díjazás beszedésével és felosztásával megbízott szervvel szemben magánszemély a nemzeti bíróság előtt hivatkozhat arra, hogy az e díjakat előíró nemzeti szabályozás ellentétes az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezéseivel, ha az ilyen szerv e közérdekű feladat ellátásához a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörökkel rendelkezik.

2) A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

annak közvetlen hatálya van, és így e rendelkezés helyes átültetésének hiányában valamely magánszemély hivatkozhat rá annak érdekében, hogy megakadályozza az említett rendelkezés megsértésével kiszabott, méltányos díjazás címén járó díj megfizetésére őt kötelező nemzeti szabályok alkalmazását.

Aláírások